

Ekokritikal na Dekonstruksiyon ng Alamat ng Calauag: Kalikasan, Kolektibong Gunita, at Pagkakakilanlang Pampamayanan

Ruperto D. Jordan

OFW Educator, United Arab Emirates
jordan32767@gmail.com

Ma. Sheila M. Simat

Philippine Normal University South Luzon
simat.msm@pnu.edu.ph

Abstrak

Ang mga alamat ay nagsisilbing mahalagang inbakan ng kolektibong gunita at pagkakakilanlan ng mga pamayanan. Higit pa sa pagiging salaysay ng pinagmulan ng mga lugar, naglalaman ang mga ito ng mga pagpapahalaga, paniniwala, at pananaw hinggil sa ugnayan ng tao at kapaligiran. Sinuri sa pag-aaral na ito ang Alamat ng Calauag, Quezon gamit ang ekokritikal na dekonstruksiyon upang mailantad ang mga representasyon ng kalikasan, kolektibong gunita, at lokal na identidad na nakapaloob sa salaysay. Gumamit ang pag-aaral ng kwalitatibong disenyo sa pamamagitan ng document analysis ng tekstong naglalahad ng pinagmulan ng pangalan ng Calauag. Isinailalim ang teksto sa Reflexive Thematic Analysis nina Braun at Clarke (2019) upang matukoy ang mga dominanteng tema at kahulugang nakapaloob dito. Lumitaw sa pagsusuri ang apat na pangunahing tema: (1) pangangalaga sa buhay bilang kolektibong pagpapahalaga, (2) dagat bilang sentro ng alaala at identidad, (3) wika bilang tagapag-ingat ng kasaysayan, at (4) kalikasan bilang pundasyon ng pagkakakilanlang pampamayanan. Ipinakita ng mga natuklasan na ang alamat ay hindi lamang simpleng paliwanag sa pinagmulan ng pangalan ng bayan, kundi isang salaysay ng masalimuot na ugnayan ng tao at kapaligiran sa loob ng kontekstong historikal at kultural. Sa pamamagitan ng ekokritikal na pagbasa, ang pawikan bilang pangunahing simbolo ng alamat ay kumakatawan sa pagpapahalaga sa buhay at pangangalaga sa yamang-dagat, na siyang nagiging batayan ng kolektibong identidad ng pamayanan. Inininungkahi ang paggamit ng mga lokal na alamat bilang batayan ng mga programang pangkalikasan, pangkultura, at pang-edukasyon na nakaugat sa pamana at identidad ng pamayanan, tungo sa pagpapatibay ng kamalayang ekolohikal at kultural ng mga mamamayan.

Mga Susing Salita: ekokritisismo; alamat; pawikan; kolektibong gunita;
identidad pampamayanan; Calauag, Quezon

Abstract

Folktales are vital repositories of collective memory and community identity. Transcending the accounts of origins of places, they encapsulate values, beliefs, and perspectives of human-environment relationships. Using ecocritical deconstruction, this study examined the Legend of Calauag, Quezon to reveal representations of nature, collective memory, and local identity embedded in the narrative. It employed a qualitative design through document analysis of a text describing the origin of the name Calauag. Braun and Clarke's Reflexive Thematic Analysis (2019) was used to analyze the dominant themes and meanings within the data, and this yielded four major themes: (1) sustaining biodiversity as a collective value, (2) the sea as a center of ecological memory and essence of nature, (3) language as a channel of oral and written traditions, and (4) nature as a core of cultural identity. The findings revealed that the legend analyzed does not only serve as an origin story of the town's name but a tale of the complex human-environment relationship within the dimensions of culture and history. Through deconstructive ecocriticism, it was found that the pawikan (sea turtle), as core representation of the legend, represents the dignity of life and conservation of marine ecosystem, which serves as the basis of the community's collective identity. The study recommends the use of local legends as a basis for eco-cultural educational initiatives rooted in community heritage and identity, to strengthen ecological and cultural awareness.

Keywords: ecocriticism; town legend; turtle; collective memory; community identity; Calauag, Quezon

Panimula

Sa iba't ibang bahagi ng Pilipinas, nananatiling mahalagang bahagi ng lokal na kultura ang mga alamat bilang mga salaysay na nagpapaliwanag sa pinagmulan ng mga lugar, bagay, at pangyayari. Sa mas malawak na pagtingin sa pag-aaral ng karunungan bayan (*folklore*), ipinapakita na ang mga ganitong uri ng salaysay ay hindi lamang simpleng kuwentong-bayan (*folktale*) kundi mga buhay na anyo ng kolektibong alaala at pagkakakilanlan ng isang pamayanan, kung saan naipapasa ang mga paniniwala, pagpapahalaga, at karanasang humuhubog sa identidad ng mga susunod na salinlahi (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 1989; Smolnitchi, 2025; Kaminskaya, 2026). Sa ganitong pananaw, ang mga karunungan bayan at kwentong-bayan ay nagiging sisidlan ng *cultural memory* na patuloy na nag-uugnay sa nakaraan at kasalukuyan ng isang lipunan. Nauugnay ito sa *Sustainable Development Goal (SDG) 11* na Lungsod at Pamayanang Ligat (*Sustainable Cities and Communities*) na isa sa mga pinagtutuunan ng pansin ay ang pangangalaga ng pamanang kultural at likas na yaman (United Nations, 2015).

Sa kasalukuyang panahon ng mabilis na pagbabago sa kapaligiran at kultura, lumalawak ang interes ng mga iskolar sa ugnayan ng panitikan at kalikasan. Ayon sa kontemporaryong pag-aaral sa ekokritisismo, ang panitikan ay hindi lamang salamin ng

karanasan ng tao kundi isang aktibong espasyo kung saan hinuhubog ang kamalayan hinggil sa kalikasan at sa etikal na ugnayan ng tao at kapaligiran (Rianti, 2026). Ayon din kina Aziz at Liu (2011), ang kwento ay nagbibigay kabuluhan sa pisikal na kapaligiran dahil pinag-uugnay nito ang alaala, kultura, at pook. Sa ganitong lente, ang kalikasan ay hindi lamang pisikal na espasyo kundi bahagi ng masalimuot na interaksyon ng kultura, damdamin, at pananagutang ekolohikal.

Dagdag pa rito, ipinapakita ng mga pag-aaral sa *folklore* na ang mga tradisyunal na salaysay ay patuloy na nag-aangkop sa nagbabagong anyo ng lipunan, kabilang ang paglipat mula sa oral na tradisyon patungo sa mga makabagong anyo ng pagpapahayag sa digital at edukasyonal na espasyo (Kaminskaya, 2026; Bautista et al., 2026). Sa ganitong proseso, nananatiling mahalaga ang folklore bilang instrumento ng *cultural continuity* at *identity formation*.

Sa Pilipinas ay mayroon na ring pag-aaral tungkol sa alamat ng lugar. Ang nailathalang pag-aaral ni Banino-Villaruel (2014) ay nagbibigay-diin na sa mga sinuri niyang 26 alamat mula sa Munisipalidad ng Pontevedra, Capiz, Pilipinas, 15 alamat ang may kaugnayan sa topograpikal na katangian ng pook at 10 alamat ay may koneksyon sa kabuhayan ng mamamayan. Ipinaliwanag niya na ang mga alamat na sinuri ay nagpapaliwanag ng pangalan ng komunidad, heograpikal na katangian, kabuhayan ng mamamayan, at lokal na tradisyon. Sa nailathala namang papel ni Parreño (2013), natuklasan sa pagsusuri na nakapaloob sa mga inaral na mga mito, alamat, at kuwentong-bayan sa Guimaras ang pangkapaligiran at likas yaman ng kanilang mga lugar tulad ng dagat, mga pulo, kabundukan, isda, puno/kagubatan, bulaklak, bukal, talon, at kapatagan, at iba pa. Napag-alaman din na ang tagpuan ng mga naratibong ito ay mga totoong lugar na kilala pa rin sa kasalukuyan sa kanilang mga pangalan. Samantala, sa labas ng bansa, ang pag-aaral ni Cronon (1995) ay nagpapahayag na ang natural na mga pook ay hindi lang nagdadala ng heograpiya kundi nagtataglay din ng makasaysayan at kultural na kahulugan. Ayon sa kanya, nabubuo ang pagtingin sa kalikasan dahil sa mga kwento at kultura ng mga tao; kaya naman masasabing ang mga alamat ng bayan ay nagsisilbing mga tekstong ekolohikal na humuhubog kung paano nauunawaan at nakikitungo ang komunidad sa kanilang kapaligiran.

Sa konteksto pa rin ng Pilipinas, kinikilala ng Republic Act No. 10066 o National Cultural Heritage Act of 2009 ang kahalagahan ng pangangalaga, dokumentasyon, at pagpapalaganap ng mga pamanang kultural ng bansa, kabilang ang mga oral na tradisyon, wika, at iba pang anyo ng *intangible cultural heritage* na nagsisilbing tagapag-ingat ng kolektibong gunita at pagkakakilanlan ng mga pamayanan (Republic of the Philippines, 2010). Sa ganitong pananaw, ang pag-aaral sa mga lokal na alamat ay hindi lamang pagsusuri ng isang tekstong pampanitikan kundi isang ambag din sa pagpapanatili at pagpapayaman ng pamanang kultural ng bansa.

Isa sa mga lokal na salaysay na maaaring suriin sa ganitong lente ay ang Alamat ng Calauag, Quezon. Ang Calauag ay isang baybaying bayan sa lalawigan ng Quezon na may mababang elebasyong humigit-kumulang 8 metro lamang mula sa lebel ng dagat at may populasyong tinatayang nasa pagitan ng 68,999 hanggang 73,100, na nagpapakita ng malinaw na ugnayan nito sa kapaligirang pandagat (Mapcarta, n.d.). Ayon sa alamat, nagmula ang pangalan ng bayan sa panawagang “Kala, huwag!” na binigkas ng mga mamamayan upang pigilan ang pananakit sa isang pagong-dagat o pawikan na nahuli malapit sa dalampasigan. Sa paglipas ng panahon, ang pangyayaring ito ay naging bahagi ng kolektibong alaala na humubog sa pangalan at identidad ng pamayanan.

Sa ganitong konteksto, mahalagang suriin kung paano inilalarawan ng alamat ang kalikasan at kung paano ito nagiging bahagi ng pagbuo ng pagkakakilanlan ng pamayanan, partikular sa isang baybaying espasyong humuhubog sa kolektibong kamalayan at ekolohikal na sensibilidad ng mga naninirahan dito.

Bagamat may mga umiiral ng pag-aaral hinggil sa mga alamat ng lugar sa Pilipinas at sa representasyon ng kalikasan sa karununganang bayan, wala pang matatagpuang pag-aaral na tahasang nagsusuri sa Alamat ng Calauag gamit ang lente ng ekokritikal na dekonstruksyon. Kadalasan, nakatuon ang mga naunang pananaliksik sa pagdodokumento ng mga alamat, paglalarawan ng kanilang nilalaman, o pagtukoy sa mga elementong pangkultura at pangkapaligiran. Nanatiling kulang ang pagsusuri sa kung paano nagsisilbing sisidlan ng kolektibong gunita, ala-alang pang-ekolohikal, at pagkakakilanlang pampamayanan ang naturang alamat. Sa pag-aaral na ito, tinutugunan ang nasabing puwang sa pamamagitan ng ekokritikal na pagbasa sa Alamat ng Calauag upang mailantad ang mas malalim na ugnayan ng kalikasan, alaala, at identidad sa isang baybaying pamayanan.

Layunin ng Pag-aaral

Layunin ng pag-aaral na ito na masuri ang Alamat ng Calauag gamit ang ekokritikal na dekonstruksyon. Tiyak na nilalayon nitong:

1. Matukoy ang mga dominanteng temang pangkalikasan na nakapaloob sa alamat;
2. Mailarawan ang representasyon ng kalikasan at kolektibong gunita sa salaysay;
3. Masuri ang ugnayan ng alamat, heograpiya, at pagkakakilanlang pampamayanan; at
4. Makapagbigay ng mungkahing balangkas para sa mga gawaing pangkalikasan at pangkulturang nakabatay sa lokal na pamana.

Metodolohiya

Disenyo ng pag-aaral

Ginamit sa pananaliksik ang kwalitatibong disenyo na nakabatay sa document analysis at interpretatibong pagbasa ng teksto. Ang pag-aaral ay nakaangkla sa ekokritikal na pananaw na tumutuon sa representasyon ng kalikasan at ugnayan ng tao at kapaligiran sa mga tekstong pangkultura. Ayon kay Rios (2022), ang alamat ay maaaring suriin sa disenyo ekokritikal kung ito ay nagtataguyod ng pangangalaga sa kalikasan. Sa konteksto ng Alamat ng Calauag, itong rekisitong ito ay nakamit.

Ang dekonstruksyon sa loob ng isang ekokritikal na balangkas ay isinagawa sa pamamagitan ng mga tiyak na hakbang partikular ang mga sumusunod: Ang mga nangingibabaw na representasyon ng kalikasan, lugar, at ugnayan ng tao at kapaligiran ay tinukoy sa teksto at sinuri. Ang mga konseptong nagsasalungat na umiiral sa naratibo ay siniyasat din; halimbawa ay ang *dichotomy* ng kalikasan laban sa sibilisasyong pantao. Kabilang sa pagsusuring ito ang mga panloob na kontradiksiyon, tensyon, o pagbabago sa kahulugan ng mga representasyon sa teksto. Tinuring ang mga kahulugan ng teksto bilang konseptong nagbabagong ugnayan ng tao at kalikasan, at hindi bilang tiyak at hindi nagbabago. Sa ganitong mga hakbang naisagawa ang dekonstruksyong pagbasa ng teksto.

Batis ng datos

Ang pangunahing batis ng datos ay ang tekstong naglalaman ng Alamat ng Calauag na naglalahad ng pinagmulan ng pangalan ng bayan na nakalap mula sa House Bill Blg. 1412 ng Ika-19 na Kongreso ng Pilipinas (Philippine House of Representatives, 2022). Ang partikular na dokumentong ito ay pinili dahil itong ang kasalukuyang umiiral na opisyal na talaang lehislato na nagtataglay ng pormalisadong bersyon ng lokal na salaysay na sinusuri sa pag-aaral. Sinuri rin ang mga kaugnay na dokumentong naglalarawan sa kasaysayan at heograpiya ng Calauag upang higit na maunawaan ang konteksto ng alamat.

Ang pag-aaral na ito ay gumamit ng iisang alamat lamang dahil nakapokus ang pagsusuri sa Alamat ng Calauag bilang isang espisipikong yunit ng pagsusuri. Hindi paghahambing sa iba pang alamat ang layunin ng pag-aaral kundi ang mas malalim na pag-unawa gamit ang ekokritikal na lente. Ang teksto ng alamat na napili ay naglalaman ng sapat na mga impormasyon at datos para matamo ang mga layunin ng pag-aaral.

Instrumento ng pananaliksik

Ginamit bilang pangunahing instrumento ang document analysis guide na nakatuon sa pagtukoy ng mga simbolo, representasyon ng kalikasan, pahiwatig ng kolektibong gunita, at mga konstruksyon ng identidad na matatagpuan sa teksto.

Pagsusuri ng datos

Isinagawa ang Reflexive Thematic Analysis nina Braun at Clarke (2019) na mayroon anim na paulit-ulit at hindi linyar na mga yugto upang mapalinaw pa lalo ang pagdadalumat sa datos: pamilyarisasyon sa datos, paunang pagko-code, pagbuo ng mga inisyal na tema, pagsusuri at pag-unlad ng mga tema, pagde-define at pagbibigay ng pangalan sa mga tema, at pagsulat ng resulta. Partikular na isinagawa sa pag-aaral namin ang paulit-ulit na pagbabasa ang teksto upang makabuo ng paunang mga koda. Mula sa mga kodang ito ay nabuo ang mas malalawak na tema na nagpapakita ng mga dominanteng kahulugan sa alamat. Ang interpretasyon ng mga tema ay isinagawa gamit ang lente ng ekokritikal na dekonstruksyon upang mailantad ang mga nakatagong pagpapahalaga hinggil sa kalikasan at pamayanan.

Mga etikal na pagsasaalang-alang

Dahil dokumentaryong teksto ang pangunahing pinagkunan ng datos, siniguro ng mga mananaliksik ang wastong pagkilala sa pinagmulan ng mga dokumento at ang tapat na paglalahad ng mga interpretasyon. Isinagawa ang pagsusuri nang may paggalang sa lokal na kultura at pamanang pangkasaysayan ng pamayanan ng Calauag.

Resulta at Talakayan

1. Mga dominanteng temang pangkalikasan na nakapaloob sa alamat

Sa bahaging ito ng pag-aaral, tinalakay ang mga dominanteng temang pangkalikasan na nakapaloob sa Alamat ng Calauag batay sa ekokritikal na dekonstruksyon ng salaysay. Layunin nitong mailahad kung paano naipapakita sa teksto ang ugnayan ng tao at kalikasan sa pamamagitan ng mga piling simbolo, pangyayari, at pahayag na bumubuo sa alamat. Sa pamamagitan ng pagtukoy sa mga temang ito, naipapakita kung paanong ang kalikasan ay hindi lamang nagsisilbing tagpuan ng kuwento kundi pangunahing daluyan ng pagpapahalaga, alaala, at pagkakakilanlan ng pamayanang binanggit sa salaysay. Tingnan ang kabuuan ng mga temang ito sa Talahanayan 1.

Talahanayan 1

Mga Temang Nabuo mula sa Ekokritikal na Dekonstruksiyon ng Alamat ng Calauag

Tema	Ebidensya sa Teksto	Interpretasyon
<i>Pangangalaga sa Buhay bilang Kolektibong Pagpapahalaga</i>	<i>“Kala, huwag! Kala, huwag!”</i>	<i>Ang pagpigil sa pagpatay sa kala o patwikan ay nagpapakita ng kolektibong pagpapahalaga sa buhay at pangangalaga sa kalikasan.</i>

Dagat bilang Sentro ng Gunita at Pamumuhay	"a huge turtle locally known as Kala was caught near the seashore"	Ang dagat ay hindi lamang pisikal na espasyo kundi pinagmumulan ng kabuhayan, alaala, at lokal na identidad.
Wika bilang Tagapag-ingat ng Kasaysayan	"Kala, Huwag" → "Calauag"	Ang pangalan ng bayan ay bunga ng karanasang pangkomunidad na naipasa sa pamamagitan ng wika.
Kalikasan bilang Pundasyon ng Pagkakakilanlang Pampamayanan	Ang pawikan bilang sentral na simbolo ng alamat	Ang identidad ng bayan ay nakaugat sa kapaligiran at sa ugnayan ng tao at kalikasan.

Ang Talahanayan 1 ay nagpapakita ng mga pangunahing temang lumitaw mula sa pagsusuri ng alamat. Bagama't maikli ang salaysay, masasalamín dito ang malalim na kaugnayan ng kalikasan sa kolektibong kamalayan ng pamayanan.

Pangangalaga sa buhay bilang kolektibong pagpapahalaga

Isa sa pinakamatingkad na tema sa alamat ay ang pagpapahalaga sa buhay. Sa halip na gawing pagkain o patayin ang nahuling pawikan, pinili ng mga mamamayan na pigilan ang anumang pagtatangkang saktan ito. Ang paulit-ulit na panawagang "Kala, huwag!" ay hindi lamang simpleng pakiusap kundi isang kolektibong paninindigan.

Sa ekokritikal na pananaw, ipinakikita ng pangyayaring ito na ang kalikasan ay hindi tinitingnan bilang bagay na maaaring abusuhin para lamang sa kapakinabangan ng tao. Sa halip, kinikilala ang likas na halaga ng isang nilalang anuman ang pakinabang nito sa tao. Ang ganitong pananaw ay mahalagang bahagi ng tradisyunal na kaalamang-bayan na nagpapakita ng paggalang sa kapaligiran bago pa man lumitaw ang mga makabagong diskurso hinggil sa konserbasyon at sustainability. Ayon kay Baran (2025), ang folklore ay nagsisilbing paraan ng pag-oorganisa ng ugnayan ng komunidad at ng kanilang kapaligiran sa dagat. Dagdag pa rito, ang ekokritikal na pagbasa ng *The Legends of Pensam* nina Monica at Nayak (2024) ay nagpapahayag kung paanong ang katutubong naratibo ay nangangalaga ng karunungan ekolohikal at humahamon sa antropomorpikong pananaw. Sinuri rin ng pag-aaral na ito ang isang alamat ng pook sa pamamagitan ng ekokritikal na dekonstruksyon upang ibunyag kung paano ang katutubong alamat ay bumubuo, nakikipagnegosasyon, at hinahamon ang mga kahulugan ng kalikasan, kultura, at tungkuling pangkalikasan.

Kapansin-pansin ding ang pangalan ng bayan ay hindi nagmula sa isang bayani, pinuno, o mandirigma kundi sa isang panawagang naglalayong magligtas ng buhay. Ipinahihiwatig nito na ang pundasyon ng kolektibong alaala ng Calauag ay hindi kapangyarihan o pananakop kundi malasakit at pangangalaga. Sa madaling salita,

makikitang ang sinaunang pamayanan ng Calauag ay nagtataglay na ng pagpapahalaga sa buhay at kalikasan na kalauna'y naging bahagi ng kanilang kolektibong gunita at pagkakakilanlan. Higit pa rito, ipinakikita ng alamat na ang kamalayang pangkalikasan ay hindi lamang bunga ng mga makabagong batas at programang pangkapaligiran kundi isang pagpapahalagang matagal nang nakaugat sa kultura at karanasan ng pamayanan. Sa katunayan, ang diwa ng pangangalaga sa buhay at kalikasan na masasalamang sa alamat ay maituturing na kaayon ng mga prinsipyong itinataguyod ng mga batas pangkapaligiran ng bansa tulad ng Philippine Environmental Policy (PD 1151), Philippine Environment Code (PD 1152), National Integrated Protected Areas System Act (RA 7586, na pinalawak ng RA 11038), Wildlife Resources Conservation and Protection Act (RA 9147), at Philippine Fisheries Code (RA 8550). Ipinahihiwatig nito na bago pa man maisabatas ang mga pormal na mekanismo ng pangangalaga sa kalikasan at sa mga nanganganib maubos na hayop, umiiral na sa kamalayang bayan ang mga pagpapahalagang nagsusulong ng paggalang sa buhay at responsableng pakikipag-ugnayan sa kapaligiran.

Dagat bilang sentro ng gunita at pamumuhay

Malaki ang papel ng heograpiya sa pagbuo ng alamat. Ang Calauag ay isang baybaying bayan na halos napapalibutan ng mga anyong-tubig tulad ng mga Look ng Calauag, Basiad at Lamon; at may mahabang kasaysayan ng pangingsda at kalakalang pandagat (Google, n.d., Topographic Map, n.d.). Hindi kataka-takang isang nilalang mula sa dagat ang naging sentral na simbolo ng alamat.

Ang ganitong ugnayan ng lugar, dagat, at salaysay ay maaaring maunawaan sa lente ng konsepto ng cultural memory, kung saan ang mga alamat ay nagiging imbakan ng kolektibong alaala ng isang pamayanan. Sa ganitong pagbasa, ang mga kuwentong-bayan ay hindi lamang alaala ng nakaraan kundi aktibong bahagi ng paghubog ng identidad ng kasalukuyang komunidad ayon sa mga pag-aaral nina Marbida (2026), Bird (2002), at Aziz at Liu (2011). Sa karagdagan, binigyang diin ni Bird (2002) sa kanyang pag-aaral na ang alamat ng bayan ay nakakaambag sa pagbubuo ng damdaming "amin ang lugar na ito" na isang pakiramdam na ang lugar ay bahagi ng sarili (*sense of ownership*).

Sa kontekstong ito, ang pawikan ay hindi lamang isang hayop sa salaysay kundi representasyon ng mas malawak na ugnayan ng mga mamamayan sa kanilang kapaligiran. Ang pagkakatagpo sa pawikan sa tabing-dagat ay nagpapakita kung paano nahuhubog ng pisikal na kapaligiran ang mga kuwentong-bayan at kolektibong alaala.

Kaugnay nito, bagama't hindi tahasang tinutukoy ng alamat ang siyentipikong pagkakakilanlan ng pawikang tinatawag na "Kala," maaaring iugnay ito sa *Loggerhead Sea Turtle* (*Caretta caretta*). Ayon sa *Pawikan Monitoring Guidebook* nina Aragon, Navarro, at Bobadilla (2022), may mga naitalang namataan ng naturang species sa Lalawigan ng Quezon at Rehiyon ng Bicol. Gayunpaman, nananatiling hindi tiyak ang eksaktong species ng "Kala" sapagkat walang sapat na paglalarawan sa alamat upang mapatunayan ito. Sa kabila nito,

mahalaga ang naturang obserbasyon sapagkat nagpapakita ito ng posibleng ugnayan ng lokal na salaysay sa aktuwal na yamang-dagat at biodiversity ng rehiyon.

Higit pa sa usapin ng biyolohikal na pagkakakilanlan ng pawikan, ang alamat ay maituturing na isang uri ng *ecological memory* o alaalang pangkalikasan. Inaalala ng pamayanan ang isang pangyayaring may kaugnayan sa yamang-dagat, at sa pamamagitan nito ay naipapasa ang pagpapahalaga sa kapaligiran sa mga susunod na salinlahi. Ang ganitong tungkulin ng oral na tradisyon bilang tagapag-ingat ng identidad at kultura ay sinusupportahan din ng mga pag-aaral sa *oral narratives* bilang anyo ng *cultural continuity* tulad ng masasalamatin sa mga kwentong bayan ng Vietnam (Quy, 2026). Samakatuwid, ang alamat samakatuwid ay nagsisilbing tulay sa pagitan ng kasaysayan, kalikasan, at identidad ng isang baybaying pamayanan..

Wika bilang tagapag-ingat ng kasaysayan

Mahalagang elemento rin ng alamat ang proseso ng pagpapangalan. Ayon sa salaysay, ang pangalang Calauag ay nagmula sa katagang "Kala, huwag!" na paulit-ulit na binibigkas ng mga tao tuwing may nahuhuling pawikan.

Mula sa perspektibo ng dekonstruksyon, ipinakikita nito na ang mga pangalan ng lugar ay hindi simpleng etiketa lamang. Ang mga ito ay nagtataglay ng mga bakas ng kolektibong karanasan at alaala ng isang pamayanan. Sa bawat pagbanggit sa pangalang Calauag, muling naaalala ang isang salaysay ng pangangalaga sa buhay at pakikipag-ugnayan sa kalikasan.

Sa larangan ng toponomiya, ipinapakita ng mga pag-aaral na ang pagpapangalan ng lugar ay sumusunod sa mga partikular na morpolohikal at kultural na proseso, tulad ng *compounding*, *borrowing*, at *blending* ng mga salita, na nakaugat sa kasaysayan at identidad ng komunidad (Nugraha et al., 2020). Ipinapakita nito na ang pangalan ng isang lugar ay hindi basta-bastang nabubuo kundi produkto ng interaksyon ng wika at lipunan.

Pinalalakas pa ang ganitong pagtingin ng mga pag-aaral sa pagbibigay pangalan sa isang pook sa ibang konteksto, tulad ng pagsusuri sa mga pangalan ng mga *kecamatan* sa Bandung, Indonesia, kung saan natukoy na ang mga toponimo ay nabubuo sa pamamagitan ng iba't ibang morpolohikal na proseso at sumusunod sa mga paulit-ulit na pattern gaya ng paggamit ng isang payak na pangngalan, kombinasyon ng generiko at pangngalang pantangi (*proper noun*), at pagsasanib ng deskriptibo at pantanging salita (Indrayani, 2020; Nash, 2015). Ipinapakita nito na ang pagbuo ng mga pangalan ng lugar ay sistematiko sa antas ng wika, ngunit nananatiling nakaugat sa kasaysayan at panlipunang identidad ng mga komunidad.

Ganito rin ang ipinapakita sa pag-aaral ng mga pangalan ng pamayanan sa Ternate, North Maluku, isang isla at lungsod sa Indonesia na naging mahalagang sentro ng kalakalan

at interkultural na ugnayan sa Timog-Silangang Asya. Sa ganitong konteksto, ang mga toponimo ay sumasalamin sa kasaysayan ng migrasyon, kalakalan, at kolonyal na impluwensiya na humubog sa lokal na identidad ng lugar (Mahmud et al., 2023).

Kapansin-pansin din ang impluwensiya ng kolonyal na kasaysayan sa pagbabagong-anyo ng salita. Ayon sa mga pag-aaral sa urban at historikal na toponymy, ang pagpapalit at pagsasaayos ng mga pangalan ng lugar ay nagsisilbing kasangkapan ng kapangyarihang politikal at ideolohikal, kung saan ang alaala ng kolonya ay muling hinuhubog sa pamamagitan ng wika at espasyo (Danganan et al., 2026).

Lubhang nakakatawag din ng pansin na ang kolektibong gunita hinggil sa pinagmulan ng pangalan ng Calauag ay hindi lamang naipapasa sa pamamagitan ng oral na tradisyon kundi kinikilala rin sa mga opisyal na dokumento ng pamahalaan. Higit na pinatitibay ang kahalagahan ng alamat sa pagbuo ng lokal na identidad sa pamamagitan ng pagkilala rito sa mga institusyonal na talaan. Sa *Explanatory Note* ng House Bill No. 1412 na inihain sa Kongreso ng Pilipinas, binanggit ang popular na salaysay hinggil sa pinagmulan ng pangalang Calauag mula sa panawagang “Kala, huwag!” na iniuugnay sa pagkakahuli ng isang malaking pawikan sa baybayin ng bayan (Philippine House of Representatives, 2022). Ipinakikita nito na ang alamat ay hindi lamang nananatili sa antas ng oral na tradisyon kundi kinikilala rin bilang bahagi ng lokal na kasaysayan at kolektibong gunita ng pamayanan. Sa ganitong pananaw, ang pangalan ng lugar ay nagsisilbing sisidlan ng alaala na patuloy na pinagtatibay hindi lamang ng mga mamamayan kundi maging ng mga institusyong pampamahalaan. Ang pagkakabanggit ng alamat sa isang opisyal na dokumentong pambatas ay nagpapakita na ang kolektibong gunita ng komunidad ay umabot na sa antas ng institusyonal na pagkilala, na lalo pang nagpapatibay sa papel ng wika bilang tagapag-ingat ng kasaysayan at lokal na identidad.

Sa kaso ng Calauag, ang orihinal na anyong “Kalawag” na naging “Calauag” ay nagpapakita ng ganitong uri ng pagbabago sa ortograpiya sa ilalim ng kolonyal na sistema, kung saan pinalitan ang letrang *K* ng *C* at ang *W* ng *U* alinsunod sa ortograpiyang Espanyol (Danseco, 2021). Gayunpaman, nananatili ang pangunahing alaala sa likod ng pangalan—isang patunay na ang wika ay maaaring baguhin sa anyo, ngunit hindi ganap na mabubura ang kolektibong gunita na nakaangkla rito.

Kalikasan bilang pundasyon ng pagkakakilanlang pampamayanan

Lumilitaw sa kabuuan ng alamat na ang kalikasan ang pangunahing pinagmumulan ng pagkakakilanlan ng Calauag. Sa mga pag-aaral nina Shah Khaidzir at Kamal (2023), ang *sense of place* ay binubuo ng tatlong mahahalagang aspekto: place identity, place attachment, at place dependence. Sa ganitong lente, ang ugnayan ng tao at lugar ay hindi lamang pisikal kundi emosyonal at kultural na nakaugat sa kapaligiran.

Sa kaso ng Calauag, ang pawikan bilang sentral na simbolo ng alamat ay nagpapakita ng mas malalim na ugnayan ng pamayanan sa dagat at yamang-dagat. Ayon kina Liu at Wang (2025), ang mga elementong kultural sa isang tanawing pisikal (landscape) ay nakapagpapalakas ng pagkakakilanlan kaugnay ng kalikasan (environmental identity formation) at nagiging daan upang ang kalikasan ay hindi lamang makita bilang pisikal na espasyo kundi bilang bahagi ng kolektibong identidad. Sa ganitong pananaw, ang baybaying kapaligiran ng Calauag ay hindi simpleng heograpiya lamang kundi isang lugar ng alaala at pagkatao.

Dagdag pa rito, binigyang-diin sa pag-aaral ni Baran (2025) na ang mga pamayanang isla at baybayin ay may tinatawag na “*ecological memory*,” kung saan ang dagat at kalikasan ay nagiging imbakan ng karanasan, salaysay, at kolektibong pag-alaala. Ang ganitong uri ng alaala ay malinaw na makikita sa alamat ng Calauag, kung saan ang isang insidente sa tabing-dagat ay naging pundasyon ng pangalan at identidad ng bayan.

Mula sa ekokritikal na pagbasa, ang alamat ay nagiging salamin ng ugnayan ng tao at kalikasan na patuloy na hinuhubog ng karanasan at panahon. Ang pagong-dagat ay hindi lamang isang hayop sa salaysay kundi isang simbolo ng pagkakaugnay ng buhay-dagat at pamayanang naninirahan sa baybayin. Sa ganitong pagtingin, ang pagkakakilanlan ng Calauag ay hindi hiwalay sa kalikasan kundi nakaugat mismo rito—isang dinamikong relasyon na patuloy na isinasalaysay at isinasabuhay ng komunidad.

2. *Paglalarawan sa representasyon ng kalikasan at kolektibong gunita sa alamat ng calauag*

Matapos matukoy ang mga dominanteng temang pangkalikasan sa alamat, mahalaga ring mailarawan kung paano kinakatawan at binibigyang-kahulugan ng salaysay ang kalikasan at kolektibong gunita. Sa ekokritikal na pananaw, ang kalikasan ay hindi lamang nagsisilbing pisikal na tagpuan ng mga pangyayari kundi isang mahalagang sangkap sa pagbuo ng alaala, pagpapahalaga, at pagkakakilanlan ng pamayanan. Sa *Alamat ng Calauag*, lumilitaw ang pawikan, dagat, at ang mismong proseso ng pagpapangalan bilang mga representasyong nag-uugnay sa karanasan ng komunidad at sa kanilang kolektibong pag-alaala sa nakaraan.

Representasyon ng kala o pawikan

Makikita sa alamat na ang pawikan o *kala* ay hindi inilalarawan bilang karaniwang yamang-dagat o simpleng pinagkukunan ng pagkain. Sa halip, kinakatawan ito bilang isang nilalang na may likas na halaga at karapat-dapat pangalagaan. Ang sabayang panawagang “Kala, huwag!” ay nagpapakita ng pagkilala ng pamayanan sa kahalagahan ng buhay, anuman ang anyo nito. Sa ganitong representasyon, ang kalikasan ay hindi nakapailalim lamang sa kapakinabangan ng tao kundi itinuturing na bahagi ng mas malawak na ugnayang moral at kultural ng komunidad.

Ang ganitong pagtingin sa pawikan ay hindi natatangi sa *Alamat ng Calauag*. Sa pag-aaral nina Alvarez-Varas et al. (2020) tungkol sa Rapa Nui, ipinakita na ang mga pawikan ay malalim na nakaugat sa kultura ng mga pamayanang Pasipiko at lumilitaw sa mito, simbolismo, tradisyon, at ritwal na buhay. Ipinahihiwatig nito na sa maraming kulturang baybayin, ang pawikan ay higit pa sa isang hayop—ito ay isang mahalagang simbolong kultural na nag-uugnay sa tao at kapaligiran.

Dagdag pa rito, binigyang-diin nina Hamidah at Samosir (2025) na sa pilosopiyang Nusantara, ang pawikan ay sumasagisag sa katatagan, pagtitiis, mahabang buhay, at balanseng pakikipamuhay sa kalikasan. Bagama't hindi tahasang nakasaad sa alamat ang ganitong katangian, maituturing na kaayon nito ang pagtrato sa *kala* bilang nilalang na dapat igalang at pangalagaan.

Sa usapin naman ng konserbasyon, natuklasan nina Avendaño León et al. (2026) na ang positibong pananaw ng komunidad sa pangangalaga ng pawikan ay nakaugat hindi lamang sa kaalamang ekolohikal kundi lalo na sa emosyonal na koneksiyon at kolektibong pagpapahalaga. Kaugnay nito, ang sabayang panawagang “Kala, huwag!” sa alamat ay maaaring basahin bilang ekspresyon ng kolektibong damdaming nagbubuklod sa pamayanan sa pangangalaga ng buhay.

Sa kabuuan, ang pawikan sa salaysay ay hindi lamang isang tauhang pangkalikasan kundi nagiging simbolo ng malasakit, paggalang sa buhay, at responsableng pakikipag-ugnayan sa kapaligiran na humuhubog sa kolektibong identidad ng pamayanan.

Sagisag ng dagat at anyong tubig

Mahalaga rin ang representasyon ng dagat sa salaysay. Bilang baybaying bayan, ang Calauag ay may matagal nang ugnayan sa kapaligirang pandagat. Sa alamat, ang dagat ay hindi lamang tagpuan ng mga pangyayari kundi isang espasyong naglalaman ng mga karanasan at alaalang humuhubog sa kasaysayan ng pamayanan. Ang pagkakahuli sa pawikan malapit sa dalampasigan ang nagsilbing simula ng salaysay na kalauna'y humubog sa pangalan ng bayan. Sa ganitong pagbasa, ang dagat ay nagiging sisidlan ng kolektibong gunita kung saan nakaukit ang mga karanasan at pagpapahalagang naipapasa sa bawat salinlahi.

Ang ganitong simbolikong pagtingin sa dagat ay kaayon ng obserbasyon ni Hasanov (2025), na naglalarawan sa dagat bilang espasyong may kakayahang maglaman ng masalimuot na kahulugang nakaugat sa kolektibong alaala at karanasan. Sa ganitong pananaw, ang dagat ay hindi lamang pisikal na heograpiya kundi isang kultural at sikolohikal na daluyan ng identidad at pag-alala.

Makikita rin sa ilang relihiyosong naratibo, partikular sa Bibliya, ang dagat bilang espasyo ng matinding emosyon at kolektibong reaksiyon. Sa Mateo 14:26 (King James

Version), ang mga alagad ay napuno ng takot at nagsigawan nang makita si Hesus na lumalakad sa ibabaw ng tubig, sapagkat inakala nilang ito ay isang multo. Sa ganitong salaysay, ang dagat ay nagiging tagpuan ng takot, pagkalito, at pag-asa, kung saan ang kolektibong damdamin ay sabay-sabay na naihahayag.

Sa katulad na paraan, sa *Alamat ng Calauag*, ang dalampasigan ay maaaring basahin bilang espasyo ng sabayang emosyon at kolektibong paninindigan. Ang sabayang sigaw na “Huwag, Kala!” ay hindi lamang babala kundi isang kolektibong moral na pahayag na umuusbong sa ugnayan ng tao at kalikasan. Sa ganitong pagbasa, ang baybayin ay nagiging lugar ng pagkakaisa ng tinig at kamalayan, kung saan ang wika ay nagiging daluyan ng sama-samang pagpapahalaga sa buhay.

Kolektibong gunita

Lumilitaw sa *Alamat ng Calauag* na ang kolektibong gunita ay naipapasa at napananatili sa pamamagitan ng wika at oral na praktis. Ang pagbabagong-anyo mula sa panawagang “Kala, huwag!” tungo sa pangalang “Calauag” ay nagpapakita kung paano nagiging tagapag-ingat ng alaala ang isang toponimo. Higit pa sa pagiging pangalan ng lugar, ang “Calauag” ay nagsisilbing paalala ng isang pangyayaring mahalaga sa kamalayan ng pamayanan. Sa bawat pagbanggit dito, muling nabubuhay ang alaala ng pakikipag-ugnayan ng mga mamamayan sa kalikasan at ang mga pagpapahalagang kaugnay ng pangangalaga sa buhay.

Ang ganitong mekanismo ng pag-alala ay sinusuportahan ng mga pag-aaral sa oral tradition at collective memory. Ipinapakita ni Suri (2026) na ang oral tradition ay hindi simpleng memorisasyon kundi sistematikong paglinang ng kaalaman sa pamamagitan ng atensyon, ritwal, at repetisyon. Samantala, binibigyang-diin nina Arbainsyah et al. (2026) at Senduk et al. (2025) na ang oral traditions ay mahalagang daluyan ng kolektibong identidad, moral, at kultural na pagpapahalaga na naipapasa sa bawat henerasyon. Sa ganitong pananaw, ang sabayang sigaw na “Huwag, Kala!” ay maituturing na oral na ekspresyon ng kolektibong paninindigan at alaala ng komunidad.

Sa kabuuan, ipinakikita ng alamat na ang kalikasan at kolektibong gunita ay magkakaugnay na elemento sa pagbuo ng pagkakakilanlang pampamayanan. Ang pawikan bilang simbolo ng buhay, ang dagat bilang sisidlan ng alaala, at ang wika bilang tagapag-ingat ng kasaysayan ay sama-samang bumubuo ng salaysay ng ugnayan ng tao at kapaligiran. Sa ganitong paraan, ang *Alamat ng Calauag* ay hindi lamang paliwanag sa pinagmulan ng pangalan ng bayan kundi isang representasyon ng mga pagpapahalaga, alaala, at karanasang humubog sa kolektibong identidad ng pamayanan.

3. *Ugnayan ng alamat, heograpiya, at pagkakakilanlang pampamayanan*

Ang ugnayan ng alamat, heograpiya, at pagkakakilanlang pampamayanan sa Calauag ay nagpapakita na ang mga salaysay ng pinagmulan ay hindi hiwalay sa pisikal na anyo ng lugar, kundi nakaugat mismo sa kapaligirang humubog sa karanasan ng mga tao. Sa ganitong pananaw, ang alamat ay nagiging anyo ng kolektibong pagbasa ng pamayanan sa kanilang sariling espasyo—isang pagbasa na pinagsasanib ang kalikasan, alaala, at pagkakakilanlan.

Bilang isang baybaying bayan, ang Calauag ay nakaposisyon sa isang heograpiyang malapit sa dagat, partikular sa Lamon Bay. Ang lokasyong ito ay nagbubukas ng masinsing ugnayan ng komunidad sa yamang-dagat at sa mga anyong tubig na bumubuo sa kanilang araw-araw na pamumuhay. Batay sa datos ng PhilAtlas (2026), ang Calauag ay isang coastal na munisipalidad na may lawak na 324.71 km² at populasyong umaabot sa 71,809 noong 2020, na nagpapakita ng malawak na pamayanang nakasandig sa kapaligirang pandagat at kalupaan. Ang ganitong heograpikal na kondisyon ay mahalagang salik sa paghubog ng mga salaysay, paniniwala, at kolektibong gunita ng mga mamamayan.

Sa Alamat ng Calauag, ang dagat, dalampasigan, at mga yamang-dagat tulad ng pawikan ay hindi lamang pisikal na tagpuan ng mga pangyayari kundi nagiging bahagi ng diskursong kultural at moral ng pamayanan. Ang pagkakahuli sa pawikan at ang sabayang panawagang “Huwag, Kala!” ay nakaugat sa aktwal na karanasang baybayin—isang karanasang maaaring dulot ng araw-araw na pakikipag-ugnayan ng komunidad sa dagat. Sa ganitong pagbasa, ang heograpiya ay hindi neutral na espasyo kundi aktibong kalahok sa paglikha ng kahulugan.

Ang ganitong ugnayan ng lugar at salaysay ay makikita rin sa iba’t ibang estrukturang panlipunan at kultural ng Calauag. Halimbawa, ang presensya ng mga baybayin at atraksiyong tulad ng Calauag Baywalk, Looc Beach, at Calauag Mangrove Eco-Park (Tourist Places Guide, 2024) ay nagpapakita na ang dagat at baybayin ay hindi lamang heograpikal na hangganan kundi espasyong panlipunan kung saan umiikot ang kabuhayan, turismo, at kolektibong pagdanas ng komunidad. Ang mga espasyong ito ay nagsisilbing buhay na patunay ng patuloy na ugnayan ng tao at kalikasan sa kasalukuyan, na siya ring kinakatawan sa alamat.

Sa ganitong konteksto, ang pagkakakilanlang pampamayanan ng Calauag ay hindi maihihiwalay sa heograpiya nito. Ang pagiging baybaying bayan ay nagiging batayang identidad na hinuhubog ng dagat bilang pinagmumulan ng kabuhayan, panganib, at alaala. Ang mga anyong tubig ay nagiging saksi sa pag-usbong ng mga salaysay na naglalarawan sa kolektibong karanasan ng komunidad, habang ang mga pangalang lokal at alamat ay nagsisilbing imbakan ng historikal at kultural na gunita.

Sa kabuuan, ipinakikita ng pagsusuri na ang alamat ng Calauag ay hindi lamang simpleng salaysay ng pinagmulan, kundi isang representasyong nakaugat sa aktwal na heograpiya ng lugar. Ang dagat, baybayin, at mga anyong tubig ay nagiging tulay sa pagitan ng nakaraan at kasalukuyan, habang ang alamat ay nagiging mekanismo ng paglikha at pagpapanatili ng pagkakakilanlang pampamayanan.

Sintesis ng mga natuklasan

Batay sa kabuuang pagsusuri ng *Alamat ng Calauag* sa lente ng ekokritisismo at toponimiya, lumilitaw na ang alamat ay hindi lamang simpleng salaysay ng pinagmulan ng isang lugar kundi isang masalimuot na daluyan ng ugnayan ng kalikasan, heograpiya, at pagkakakilanlang pampamayanan. Sa kabuuan, naipakita na ang kalikasan—sa anyo ng pawikan, dagat, at baybayin—ay hindi lamang tagpuan ng mga pangyayari kundi pangunahing pinagmumulan ng kahulugan, alaala, at identidad ng pamayanan.

Una, natuklasan na ang pawikan o *kala* ay nagsisilbing sentral na simbolo ng pagpapahalaga sa buhay at kalikasan. Ang sabayang panawagang “Kala, huwag!” ay naglalarawan ng kolektibong damdamin ng paggalang at pangangalaga sa isang nilalang na mula sa dagat, na kalauna’y naging batayan ng pangalan ng bayan. Ipinakita rin ng mga kaugnay na literatura na ang ganitong representasyon ay kaayon ng mas malawak na pananaw sa iba’t ibang kulturang baybayin kung saan ang pawikan ay simbolo ng katatagan, buhay, at ugnayan ng tao at kalikasan.

Ikalawa, natuklasan na ang dagat ay hindi lamang pisikal na heograpiya kundi isang espasyo ng kolektibong gunita. Ang mga pangyayari sa baybayin ay nagiging imbakan ng alaala at karanasan ng pamayanan, kung saan ang kalikasan ay aktibong kalahok sa paghubog ng kanilang identidad. Ang ganitong pagtingin ay nagpapakita na ang heograpiya ay hindi neutral na konteksto lamang kundi mahalagang salik sa pagbuo ng salaysay at kamalayang kultural.

Ikatlo, lumitaw na ang wika at proseso ng pagpapangalan ay mahalagang tagapag-ingat ng kasaysayan. Ang transpormasyon mula sa “Kala, huwag!” tungo sa “Calauag” ay nagpapakita kung paanong ang toponimo ay nagiging sisidlan ng alaala ng komunidad. Sa bawat pagbanggit sa pangalan ng bayan, muling nabubuhay ang kolektibong karanasan ng pakikipag-ugnayan sa kalikasan at ang pagpapahalagang nakaugat dito.

Ikaapat, natuklasan na ang kolektibong gunita ay naipapasa sa pamamagitan ng oral na tradisyon at sabayang ekspresyon ng komunidad. Ang mga paulit-ulit na panawagan at salaysay ay nagiging mekanismo ng pagpapanatili ng identidad at moral na pagpapahalaga, na sumasalamin sa patuloy na ugnayan ng nakaraan at kasalukuyan ng pamayanan.

Sa kabuuan, ipinapakita ng pag-aaral na ang *Alamat ng Calauag* ay isang representasyon ng dinamikong ugnayan ng alamat, heograpiya, at pagkakakilanlan. Ang kalikasan ay nagsisilbing pinagmumulan ng alaala at simbolo ng pagpapahalaga; ang heograpiya ay nagsisilbing aktibong tagapaghugog ng karanasan; at ang wika ay nagsisilbing tulay upang mapanatili ang kolektibong gunita. Sa ganitong paraan, ang alamat ay nagiging buhay na patunay na ang pagkakakilanlan ng pamayanan ay hindi hiwalay sa kalikasan kundi malalim na nakaugat dito.

4. *Iminungkahing balangkas para sa mga gawaing pangkalikasan at pangkulturang nakabatay sa lokal na pamana*

A. *Balangkas Konseptwal ng Alamat ng Calauag*

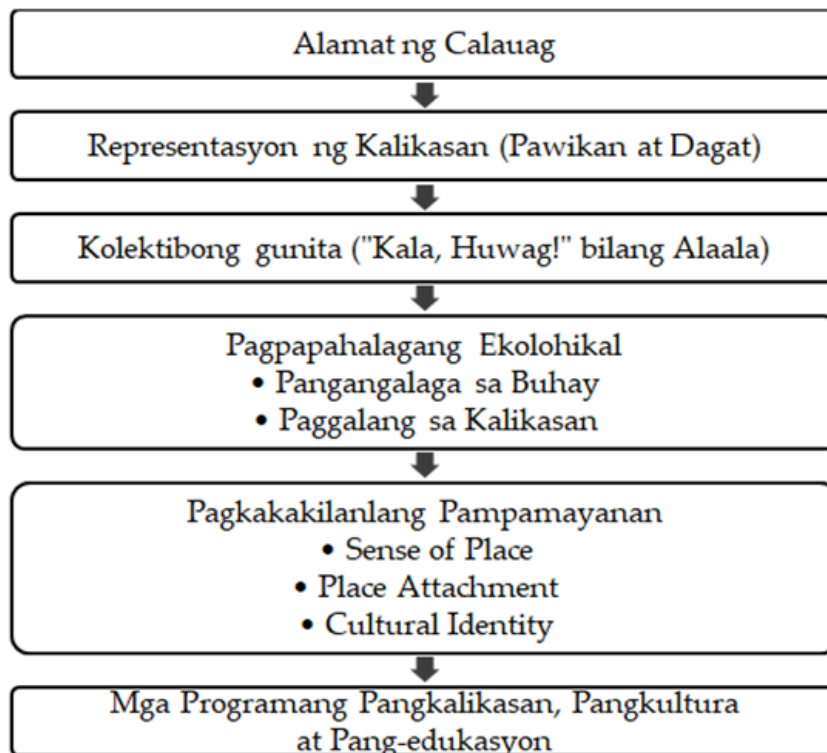

Figura 1. Balangkas konseptwal ng alamat ng Calauag

Paliwanag ng balangkas

Ipinakikita ng balangkas na ang **Alamat ng Calauag** ang pangunahing sisidlan ng lokal na kaalaman at karanasan. Sa loob ng alamat ay nakapaloob ang mga representasyon ng **pawikan at dagat**, na nagsisilbing mahahalagang simbolo ng kalikasan. Ang mga

simbolong ito ay nagiging bahagi ng **kolektibong gunita** ng pamayanan sa pamamagitan ng salaysay na nakasentro sa panawagang “*Kala, huwag!*”.

Mula sa kolektibong gunita ay nabubuo ang mga **pagpapahalagang ekolohikal**, partikular ang pangangalaga sa buhay at paggalang sa kalikasan. Ang mga pagpapahalagang ito ang humuhubog sa **pagkakakilanlang pampamayanan**, kung saan umuunlad ang pakiramdam ng pagmamay-ari sa lugar (place attachment), pagkakaugnay sa kapaligiran (place identity), at kamalayang pangkultura.

Sa huling antas, ang pagkakakilanlang ito ay nagiging batayan ng pagbuo ng mga **heritage-based environmental education programs**, mga gawaing pangkonserbasyon, at mga programang pangkultura na nakaugat sa lokal na pamana ng Calauag.

B. Rasyonal ng mungkahing balangkas: pormasyong eko-kultural na pagkakakilanlan

Ang **Pormasyong Eko-Kultural na Pagkakakilanlan (Eco-Cultural Identity Formation Framework)** na nakabatay sa *Alamat ng Calauag* ay nakaugat sa pangangailangang pagsamahin ang pangangalaga sa kalikasan, konserbasyon ng wildlife, at pagpapanatili ng pamanang kultural bilang isang magkakaugnay na adhikain ng pamayanan. Sa konteksto ng lumalalang banta sa biodiversity, partikular sa mga marine species tulad ng pawikan, mahalagang ang mga lokal na naratibo ay hindi lamang ituring na bahagi ng kultura kundi bilang aktibong kasangkapan sa edukasyong pangkalikasan at pangangalaga ng ekosistema.

Ang balangkas na ito ay nakasandig sa mga umiiral na batas at polisiya ng Pilipinas na nagbibigay-diin sa proteksiyon ng kalikasan at yamang wildlife. Kabilang dito ang *Republic Act No. 9147* o Wildlife Resources Conservation and Protection Act, na naglalayong protektahan at pangalagaan ang mga endangered species tulad ng pawikan sa pamamagitan ng regulasyon sa panghuhuli, pag-aalaga, at pangangalakal ng wildlife. Kaakibat nito ang *Republic Act No. 8550* o Philippine Fisheries Code of 1998, na nagtataguyod ng napapanatiling paggamit at konserbasyon ng yamang-dagat, at ang *Republic Act No. 7586* na pinalakas ng *RA 11038* o National Integrated Protected Areas System (NIPAS) Act, na nagbibigay-proteksiyon sa mga kritikal na habitat at ekolohikal na pook.

Bukod sa mga batas pangkalikasan, mahalaga ring isaalang-alang ang *Republic Act No. 10066* o National Cultural Heritage Act of 2009, na kumikilala sa kahalagahan ng pamanang kultural bilang mahalagang yaman ng bansa na dapat pangalagaan, isalokal, at isalin sa susunod na henerasyon. Sa ganitong pananaw, ang alamat bilang anyo ng oral tradition ay nagiging mahalagang bahagi ng intangible cultural heritage na dapat protektahan at gamitin sa pagpapalakas ng identidad ng komunidad.

Sa pagsasanib ng mga legal na batayang ito, ang iminungkahing balangkas ay nagsisilbing tulay sa pagitan ng batas, agham pangkalikasan, at lokal na kaalaman.

Ipinapakita nito na ang konserbasyon ng pawikan at iba pang yamang-dagat ay hindi lamang usaping ekolohikal kundi isang kultural at panlipunang responsibilidad. Ang alamat, bilang tagapag-ingat ng kolektibong gunita, ay nagiging mabisang daluyan upang maisabuhay ang mga prinsipyo ng mga nabanggit na batas sa antas ng komunidad.

Sa kabuuan, ang balangkas ay naglalayong bumuo ng isang integratibong pananaw kung saan ang kalikasan, batas, at kultura ay nagtatagpo upang makalikha ng isang napapanatiling modelo ng pangangalaga sa biodiversity at pagpapalakas ng pamanang kultural. Sa ganitong paraan, ang *Alamat ng Calauag* ay nagiging hindi lamang salaysay ng nakaraan kundi isang buhay na instrumento ng environmental stewardship at cultural preservation para sa kasalukuyan at susunod na henerasyon.

C. Matrix sa pagbuo ng eko-kultural na pagkakakilanlan

Talahayan 2

Matrix sa Pagbuo ng Eko-Kultural na Pagkakakilanlan

Priyoridad / Bahagi	Layunin	Mga Gawain / Estratehiya	Target na Kalahok	Tagal / Implementasyon	Responsableng Ahensya	Inaasahang Output	Sukatan ng Tagumpay
<i>Pangangalaga sa Buhay bilang Kolektibong Pagpapahalaga</i>	<i>Maisulong ang kamalayang pangkalikasan at pangangalaga sa yamang-dagat gamit ang lokal na alamat</i>	<i>Pagdaraos ng storytelling sessions, coastal clean-up drives, pawikan awareness campaign, at environmental lectures na nakabatay sa Alamat ng Calauag</i>	<i>Mga mag-aaral, guro, kabataan, mangingisda, at miyembro ng komunidad</i>	<i>Tuwing Environmental Month at buong taon bilang bahagi ng environmental education program</i>	<i>MENRO, DENR, DepEd, LGU Calauag, mga paaralan</i>	<i>Heritage-based environmental education materials at community conservation activities</i>	<i>Bilang ng kalahok, bilang ng aktibidad na naisagawa, at pagtaas ng environmental awareness batay sa pretest at posttest</i>
<i>Dagat bilang Sentro ng Gunita at Pamunuhay</i>	<i>Mapalalim ang pagpapahalaga sa dagat bilang bahagi ng kasaysayan at identidad ng komunidad</i>	<i>Oral history documentation, community heritage walks, coastal heritage exhibits, at lokal na</i>	<i>Mga residente, senior citizens, lokal na historyador, mag-aaral</i>	<i>Unang taon ng implementasyon at taunang pag-update</i>	<i>LGU Calauag, Tourism Office, Local Culture and Arts Council, mga paaralan</i>	<i>Dokumentado ng oral histories, exhibit materials, at heritage resources</i>	<i>Dami ng nalikhang dokumentasyon, bilang ng kalahok, at antas ng partisipasyon ng komunidad</i>

*museum o heritage
corner development*

<i>Wika bilang Tagapag-ingat ng Kasaysayan</i>	<i>Mapreserba at maipalaganap ang lokal na kasaysayan sa pamamagitan ng wika at alamat</i>	<i>Pagsasama ng alamat sa lokalisadong kurikulum, paggawa ng babasahin, komiks, audio recordings, at digital storytelling projects</i>	<i>Mga mag-aaral, guro, mananaliksik, at lokal na manunulat</i>	<i>Isang taong development phase at tuloy-tuloy na paggamit sa paaralan</i>	<i>DepEd, mga paaralan, LGU, cultural organizations</i>	<i>Lokal na instructional materials at digital archive ng alamat</i>	<i>Bilang ng nalikhang materyales, paggamit sa klase, at positibong feedback mula sa mga guro at mag-aaral</i>
<i>Kalikasan bilang Pundasyon ng Pagkakakilanlan g Pampamayanan</i>	<i>Mapatatag ang lokal na identidad at pagmamalaki sa pamana ng Calauag</i>	<i>Pagdaraos ng Alamat Festival, cultural mapping, mural projects, eco-cultural contests, at heritage campaigns na gumagamit ng sinbolo ng pawikan</i>	<i>Buong komunidad, kabataan, cultural workers, at turista</i>	<i>Taunang implementasyon</i>	<i>LGU Calauag, Tourism Office, National Commission for Culture and the Arts (NCCA), mga civic organizations</i>	<i>Mga gatwaing pangkultura at eco-cultural promotional materials</i>	<i>Pagtaas ng partisipasyon ng komunidad, bilang ng mga programang naisagawa, at mas mataas na kamalayan sa lokal na identidad</i>

<i>Integrasyon ng Eco-Cultural Identity Formation Framework</i>	<i>Magkaroon ng pangmatagalang programang nag-uugnay sa kultura, edukasyon, at pangangalaga sa kalikasan</i>	<i>Pagbuo ng municipal eco-cultural development plan, inter-agency partnerships, monitoring and evaluation system, at taunang framework assessment</i>	<i>LGU, paaralan, cultural organizations, environmental groups</i>	<i>Pangmatagalang implementasyon (3–5 taon)</i>	<i>LGU Calauag bilang lead agency katuwang ang DepEd, DENR, NCCA, at mga stakeholder</i>	<i>Institutionalized Eco-Cultural Heritage Program ng Calauag</i>	<i>Pagkakaroon ng opisyal na programa o ordinansa, regular na implementasyon, at dokumentadong positibong epekto sa komunidad</i>
---	--	--	--	---	--	---	---

Ang Talahanayan 2 ay nagpapakita ng Eco-Cultural Identity Formation Framework na hinango mula sa *Alamat ng Calauag*. Ipinapakita nito ang sistematikong ugnayan ng apat na pangunahing dimensyon—pangangalaga sa buhay bilang kolektibong pagpapahalaga, dagat bilang sentro ng gunita at pamumuhay, wika bilang tagapag-ingat ng kasaysayan, at kalikasan bilang pundasyon ng pagkakakilanlang pampamayanan—na siyang nagiging batayan ng mga konkretong gawaing pangkalikasan at pangkultura.

Makikita sa matrix na ang bawat dimensyon ay may tiyak na layunin, estratehiya, target na kalahok, tagal ng implementasyon, responsableng ahensya, inaasahang output, at sukatan ng tagumpay. Sa pamamagitan nito, naisasalin ang abstraktong konsepto ng alamat tungo sa mga praktikal na interbensyon na maaaring ipatupad sa antas ng komunidad at lokal na pamahalaan.

Ang unang bahagi ay nakatuon sa pangangalaga sa buhay bilang kolektibong pagpapahalaga, kung saan ang alamat ay nagiging batayan ng mga gawaing pang-edukasyon at konserbasyon tulad ng storytelling sessions, coastal clean-up drives, at awareness campaigns. Ang ikalawang bahagi naman ay nagbibigay-diin sa dagat bilang sentro ng gunita at pamumuhay sa pamamagitan ng dokumentasyon ng oral history at pagbuo ng heritage-based activities.

Samantala, ang ikatlong bahagi ay nakasentro sa wika bilang tagapag-ingat ng kasaysayan, kung saan ang alamat ay isinasama sa kurikulum at ginagawang learning materials tulad ng komiks, audio recordings, at digital storytelling. Ang ikaapat na bahagi ay tumutukoy sa kalikasan bilang pundasyon ng pagkakakilanlan, na isinasabuhay sa pamamagitan ng mga cultural at eco-cultural festivals, mural projects, at heritage campaigns.

Sa kabuuan, ipinapakita ng talahanayan na ang Alamat ng Calauag ay maaaring maging pundasyon ng isang institutionalized eco-cultural heritage program. Sa ganitong pananaw, ang alamat ay hindi lamang salaysay ng pinagmulan kundi nagiging aktibong instrumento sa pagpapatatag ng kamalayang pangkalikasan, pangangalaga sa kultura, at paghubog ng kolektibong identidad ng pamayanan.

Konklusyon

Batay sa isinagawang ekokritikal na dekonstruksyon ng *Alamat ng Calauag*, napatunayan na ang alamat ay hindi lamang isang salaysay ng pinagmulan ng pangalan ng bayan, kundi isang mahalagang daluyan ng kolektibong gunita, pagpapahalagang pangkalikasan, at pagkakakilanlang pampamayanan. Sa kabuuan ng pagsusuri, natugunan ang apat na layunin ng pag-aaral na nagsilbi ring gabay sa pagbuo ng mga natuklasan.

Una, natukoy ang mga dominanteng temang pangkalikasan na nakapaloob sa alamat, partikular ang pangangalaga sa buhay bilang kolektibong pagpapahalaga, ang dagat

bilang sentro ng pamumuhay at gunita, ang wika bilang tagapag-ingat ng kasaysayan, at ang kalikasan bilang pundasyon ng identidad ng pamayanan. Ang mga temang ito ay nagpapakita na ang ugnayan ng tao at kalikasan ay sentral sa pagbuo ng kahulugan ng salaysay.

Ikalawa, naipakita sa pagsusuri na ang kalikasan sa alamat—sa anyo ng pawikan at dagat—ay hindi lamang pisikal na tagpuan kundi nagiging simbolikong espasyo ng kolektibong gunita. Ang sabayang reaksiyon ng pamayanan sa pangyayari sa alamat ay nagpapahiwatig na ang mga alaala ng komunidad ay nakaugat sa kanilang direktang pakikipag-ugnayan sa kapaligiran.

Ikatlo, natukoy ang malalim na ugnayan ng alamat, heograpiya, at pagkakakilanlang pampamayanan. Ang lokasyong baybaying dagat ng Calauag ay mahalagang salik sa paghubog ng salaysay, at ang mismong anyong lupa at tubig nito ay nagsilbing batayan ng mga karanasang naging bahagi ng kolektibong identidad ng mga mamamayan. Ipinapakita nito na ang heograpiya ay aktibong kalahok sa pagbuo ng alamat at ng kamalayang kultural.

Ikaapat, nabuo ang isang mungkahing eko-kultural na balangkas na naglalayong isalin ang mga natuklasan sa konkretong mga gawaing pangkalikasan at pangkultura. Sa pamamagitan nito, ang alamat ay nagiging batayan ng mga programang pang-edukasyon, pangkonserbasyon, at pangkultural na nag-uugnay sa lokal na pamana at modernong adbokasiya sa pangangalaga ng kalikasan.

Sa kabuuan, ang pag-aaral ay nagpapatunay na ang *Alamat ng Calauag* ay isang buhay na representasyon ng ugnayan ng kalikasan, kultura, at identidad. Ipinapakita nito na ang mga lokal na alamat ay mahalagang sanggunian sa pag-unawa sa kasaysayang ekolohikal at kultural ng isang pamayanan, at maaari itong magsilbing gabay sa pagbuo ng mga makabuluhang programang pangkalikasan at pangkultura sa kasalukuyang panahon at sa hinaharap.

Mga Rekomendasyon

Batay sa mga natuklasan ng pag-aaral, inirerekomenda ang sumusunod:

1. **Magsagawa ng mas malawak na dokumentasyon ng mga alamat at kuwentong-bayan sa Calauag at mga karatig-bayan** upang mapangalagaan ang lokal na pamanang kultural. Ito ay naaayon sa mga layunin ng *Republic Act No. 10066* o *National Cultural Heritage Act of 2009*, na nagtataguyod ng sistematikong dokumentasyon, pangangalaga, at pagpapalaganap ng pamanang kultural ng bansa.
2. **Isama ang mga lokal na alamat sa kurikulum at mga programang pang-edukasyon** upang mapalalim ang kamalayan ng mga mag-aaral hinggil sa kasaysayan, kultura,

at kapaligirang pangkalikasan ng kanilang pamayanan. Sa pamamagitan nito, nagiging buhay na sanggunian ang alamat sa paghubog ng makakalikasang kamalayan at lokal na identidad.

3. **Bumuo at magpatupad ng mga heritage-based environmental education programs** na nakabatay sa *Alamat ng Calauag* at iba pang lokal na salaysay sa munisipalidad. Layunin nitong pagsamahin ang pangangalaga sa yamang-dagat, partikular sa mga species tulad ng pawikan, at ang pagpapalakas ng pagpapahalagang kultural ng komunidad sa pamamagitan ng mga gawaing pangkonserbasyon at partisipasyong pangkomunidad.
4. **Magsagawa ng mga susunod na pag-aaral gamit ang iba pang interdisiplinaryong lente** tulad ng cultural geography, environmental humanities, at indigenous knowledge systems upang higit na mapalawak ang pag-unawa sa ugnayan ng alamat, kalikasan, heograpiya, at pagkakakilanlang pampamayanan. Makatutulong ito sa mas malalim na teoretikal at praktikal na pag-unlad ng mga pag-aaral sa lokal na pamana..

Mga Sanggunian

- Alvarez-Varas, R., Barrios-Garrido, H., Skamiotis-Gómez, I., & Petitpas, R. T. (2020). Cultural role of sea turtles on Rapa Nui (Easter Island): Spatial and temporal contrast in the Pacific island region. *Island Studies Journal*, 15(1), 253–270.
<https://doi.org/10.24043/isj.111>
- Aragones, L. V., Navarro, A. I. B., & Bobadilla, J. D. (2022). *Pawikan monitoring guidebook*. Institute of Environmental Science and Meteorology, University of the Philippines Diliman.
https://iesm.science.upd.edu.ph/wp-content/uploads/2024/06/PawikanMonitoringGuidebook_Aragones_etal_2022.pdf
- Arbainsyah, A., Hamdanah, H., & Mazrur, M. (2026). Oral ritual traditions and local Islamic cultural identity on the riverbanks of Kuala Kapuas City. *Al Qalam Jurnal Ilmiah Keagamaan dan Kemasyarakatan*, 20(3), 1429. <https://doi.org/10.35931/aq.v20i3.5859>
- Avendaño León, M. A., Peinado Guevara, H. J., Ramirez Perez, J. S., Peinado Guevara, V. M., Peinado-Guevara, L. I., Sosa Cornejo, I., Peinado Guevara, J. A., & Herrera Barrientos, J. (2026). Social perception of sea turtle conservation in coastal Mexico: Evidence from Sinaloa. *Technium Social Sciences Journal*, 83, 397–412.
<https://doi.org/10.47577/tssj.v83i1.13641>
- Aziz, R. A., & Liu, O. P. (2011). Placemaking, place names, and local myths and legends. *Planning Malaysia*, 9, 145–158. <https://doi.org/10.21837/pm.v1i1.95>
- Banico-villaruel, R. (2014). Unearthing Mythological Legends of Local Communities in Pontevedra, Capiz, Philippines. *JPAIR Multidisciplinary Research Journal*, 16(1), 0. <https://ejournals.ph/article.php?id=12375>

- Baran, B. S. C. (2025, November). *Navigating a bounded world: Exploring an island folklore in the folklore of Bantayan Island and other similar smaller Philippine islands*. Paper presented at the 47th Annual International UGAT Conference.
- Bautista, A., Biales, S., Florague, J. D., Manzo, S., Neri, K., Ancheta Jr., O. O., & Dimalibot, A. A. (2026). *Tales passed down: Investigating the integration of Philippine folklore in kindergarten classrooms*. *International Journal of Research and Innovation in Social Science*, 10(1), 3225–3231. <https://doi.org/10.47772/IJRISS.2026.10100251>
- Bird, S. E. (2002). *It makes sense to us: Cultural identity in local legends of place*. *Journal of Communication*, 52(4), 519–547. <https://doi.org/10.1177/089124102236541>
- Braun, V., & Clarke, V. (2019). Reflecting on reflexive thematic analysis. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 11(4), 589–597. <https://doi.org/10.1080/2159676X.2019.1628806>
- Cronon, W. (1995). *The trouble with wilderness; or, getting back to the wrong nature*. In W. Cronon (Ed.), *Uncommon ground: Rethinking the human place in nature* (pp. 69–90). W. W. Norton & Company. https://www.williamcronon.net/writing/Cronon_Trouble_with_Wilderness_1995.pdf
- Danganan, J. J. S., Navarra, N. L., & Fernandez, M. V. B. (2026). *Toponymic traces of colonialism: Analyzing George Town and Binondo's urban naming patterns*. *International Journal of Advanced Research*, 14(02), 729–740. <https://doi.org/10.21474/IJAR01/22784>
- Dansec, R. (2021, August 5). *Kasaysayan ng Calauag*. Calauag Quezon. <https://calauagquezon.com/ang-calauag/post/920500/kasaysayan-ng-calauag>
- Google. (n.d.). *Calauag, Quezon, Philippines* [Map]. Google Maps. Retrieved June 3, 2026, from <https://www.google.com/maps/@14.3586785,121.9849712,8.75z?entry=ttu>
- Hamidah, S., & Samosir, J. V. (2025). The symbolism of the turtle in Nusantara philosophy and its relevance for local wisdom-based tourism. *Digital Press Social Sciences and Humanities*, 12, 00012. <https://doi.org/10.29037/digitalpress.412478>
- Hasanov, R. (2025). *Symbolism of birth, insect, earthquake, and sea in Amin Zaoui's Al-Aṣnām*. In *From Eritrea to Morocco: Perspectives on contemporary Arabic literature in Africa* (pp. 218–245). Wydawnictwo Adam Marszałek. <https://doi.org/10.29037/digitalpress.412478>
- Indrayani, L. (2020). Place-naming (toponymy) of kecamatan in Bandung: A morphological study. *IDEAS: Journal on English Language Teaching and Learning, Linguistics and Literature*, 8(1), 126–136. <https://doi.org/10.24256/IDEAS.V8I1.1325>
- Kaminskaya, E. A. (2026). *Folklore and media: Dialogue of cultures in modern society*. *Observatory of Culture*, 23(1), 4–11. <https://doi.org/10.25281/2072-3156-2026-23-1-4-11>
- Khaidzir, M. F. S., & Ahmad Kamal, M. A. (2023). Sense of place: Place identity, place attachment, and place dependence among university students. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 13(10), 1020–1033. <https://doi.org/10.6007/IJARBSS/v13-i10/18945>
- King James Bible. (2017). *Matthew*. Bible Gateway. <https://www.biblegateway.com>
- Liu, J., & Wang, S. (2025). *Calligraphic landscapes and place attachment: How cultural art elements influence environmental identity formation*. *Environment and Social Psychology*, 10(10). <https://doi.org/10.59429/esp.v10i10.4103>

- Mahmud, F. P. S., Fajrhi, N., Sailuddin, S. P., Talaohu, A. R., & Magfirah, S. (2023). *Toponymy analysis of village naming in Ternate*. *Jurnal Sinestesia*, 13(1), 410–428.
<https://doi.org/10.53696/27219283.350>
- Mapcarta. (n.d.). *Calauag, Quezon, Philippines* [Map]. Retrieved May 31, 2026, from <https://mapcarta.com/15786622>
- Marbida, J. R. (2026). *Echoes of the Nabontogan bell: Folklore, cultural memory, and identity in Cataulangan*. *Journal of Interdisciplinary Perspectives*, 4(1), 341–353.
<https://doi.org/10.69569/jip.2025.590>
- Monica, K. C., & Nayak, A. K. (2024). Ecocritical perspectives in Mamang Dai's *The Legends of Pensam: Bridging indigenous knowledge and environmental consciousness*. *Journal of Emerging Technologies and Innovative Research (JETIR)*, 11(8). <https://www.jetir.org>
- Nugraha, I. S., Indrayani, L., & Soemantri, Y. S. (2020). *Place-naming (toponymy) of Kecamatan in Bandung: A morphological study*. *IDEAS: Journal on English Language Teaching and Learning, Linguistics and Literature*, 8(1), 126–136.
<https://doi.org/10.24256/ideas.v8i1.1325>
- Parreño, L. D. B. (2013). Myths, Legends and Folktales; The Environment in Guimaras Folklore. *Himal-Us: Guimaras State College Multidisciplinary Research Journal*, 5(1) 91-100. <https://journals.gsu.edu.ph/himal-us/article/view/122/120>
- PhilAtlas. (2026). *Calauag, Quezon Province profile*.
<https://www.philatlas.com/luzon/r04a/quezon/calauag.html>
- Philippine House of Representatives. (2022). *House Bill No. 1412 [Bill]*. House of Representatives Official Website.
https://docs.congress.hrep.online/legisdocs/basic_19/HB01412.pdf
- Quy, N. T. T. (2026). *Oral tradition and cultural identity in Vietnamese folktales: An Asian humanities perspective*. *KEMANUSIAAN the Asian Journal of Humanities*, 33(1), 49–63.
<https://doi.org/10.21315/kajh2026.33.1.3>
- Republic of the Philippines. (1977, June 6). *Presidential Decree No. 1151: Philippine Environmental Policy*. The Lawphil Project.
https://lawphil.net/statutes/presdecs/pd1977/pd_1151_1977.html
- Republic of the Philippines. (1977, June 6). *Presidential Decree No. 1152: Philippine Environment Code*. The Lawphil Project.
https://lawphil.net/statutes/presdecs/pd1977/pd_1152_1977.html
- Republic of the Philippines. (1992, June 1). *Republic Act No. 7586: National Integrated Protected Areas System Act of 1992*. The Lawphil Project.
https://lawphil.net/statutes/repacts/ra1992/ra_7586_1992.html
- Republic of the Philippines. (1998, February 25). *Republic Act No. 8550: Philippine Fisheries Code of 1998*. The Lawphil Project.
https://lawphil.net/statutes/repacts/ra1998/ra_8550_1998.html
- Republic of the Philippines. (2001, July 30). *Republic Act No. 9147: Wildlife Resources Conservation and Protection Act of 2001*. The Lawphil Project.
https://lawphil.net/statutes/repacts/ra2001/ra_9147_2001.html
- Republic of the Philippines. (2018, June 22). *Republic Act No. 11038: Expanded National Integrated Protected Areas System Act of 2018*. The Lawphil Project.
https://lawphil.net/statutes/repacts/ra2018/ra_11038_2018.html

- Republic of the Philippines. (2010, March 26). *Republic Act No. 10066: National Cultural Heritage Act of 2009*. The Lawphil Project.
<https://elibrary.judiciary.gov.ph/thebookshelf/showdocs/2/50988>
- Rianti, Y. (2026). *Ecocriticism in modern literature: A humanities response to the global climate crisis*. *Kamara Journal*, 2(4), 40–49. <https://doi.org/10.62872/kj.v2i4.500>
- Rios, I. D. B. (2022). Between people and place: Folklore pertaining to the natural environment in a farming community in Argao, Cebu. *International Journal of Intangible Heritage*, 17, 151–166. <https://doi.org/10.35638/ijih.2022.17..010>
- Rousiadou, A. N., Kotsifakos, D., & Douligeris, C. (2025). *Multiplicity and navigability in a digital folklore culture museum as semantic cultural personalized event*. In Proceedings of the 2025 20th International Workshop on Semantic and Social Media Adaptation and Personalization (SMAP). <https://doi.org/10.1109/SMAP66932.2025.00033>
- Senduk, A. J., Stary Claudia, T., & Saputra, B. A. (2025). Collective memory: Moral and cultural values on the songs of Makalelon-Makaaruyen: Oral tradition of Tontemboan Minahasa. *Culturalistics: Journal of Cultural Literary and Linguistic Studies*, 9(2), 94–108. <https://doi.org/10.14710/ca.v9i2.30048>
- Smolnițchi, D. (2025). *The identity memory of Romanian folklore*. In Proceedings of “Higher Education: Traditions, Values, Perspectives” International Scientific Conference. <https://doi.org/10.46727/c.v2.19-20-09-2025.p47-56>
- Suri, C. (2026). *Vedic oral tradition and memory-based learning: Reassessing recitation, attention, and cognitive discipline in education* (Conference paper). AUD National Conference, Delhi, India.
- Topographic Map. (n.d.). *Calauag topographic map, elevation, terrain* [Map]. Retrieved May 31, 2026, from <https://en-ph.topographic-map.com/map-6trf3/Calauag/?center=13.91244%2C122.2629&z=12>
- Tourist Places Guide. (2024, December 10). *Experience the beauty of Calauag: 10 best tourist places*. <https://touristplaces.guide/experience-the-beauty-of-calauag-10-best-tourist-places/>
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. <https://sdgs.un.org/2030agenda>
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (1989, November 15). *Recommendation on the safeguarding of traditional culture and folklore*. UNESCO. <https://www.unesco.org/en/legal-affairs/recommendation-safeguarding-traditional-culture-and-folklore>